

„EDINOST“

izhaja po trikrat na teden v šestih izdanjih ob **torških, četrtkih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije . . . 1.50 za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50 za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.— za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—

Naročnino je plačevati naprej na naročbo brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajnicah tobaka v Trstu po 3 nč., izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor obsega navadnih vrstic. Poslana, osmrtnice in javno zahvale, domači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu ulice Caserma št. 13. Vsako pismo mora biti frankovano, ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase sprejema *izpravitelstvo* ulice Molino picolo hšt. 3, II. nadst. Naročnino in oglase je plačevati loco Trst. Odprete reklame cije so proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Železniško vprašanje in naši tržaški odnošaji.

III.

Gospod vitez Stalitz je torej vso svojo argumentacijo proti loški in za predelsko železnico zgradil na dejstvu, da si loške železnice želi progresova stranka, torej gospodovalna stranka tržaška, in da kar želi ta stranka, ne more želeti, kdor je vnet za avstrijsko misel. G. Stalitz je torej z državnega stališča izrekel najstrožjo obsodbo nad političskimi stremljenji one stranke progresove, ki ima večino v naši mestni zbornici.

Človek, ki je navajen logično misliti, izvajal bi torej iz te svečane izjave istega Stalitzja, da ta gospod in njega mogočni zaščitniki izvajajo v Trstu tudi praktički, kar govore akademski na Dunaju, in da je visok kitajski zid med politički mišljenjem progresovcev in pa somišljeniki vit. Stalitzja. Človek bi moral misliti, da zija prepada med onimi, ki se potegujejo za „idejalne“ cilje, obsojene tudi po vitezu Stalitzju, in med le-tim in somišljeniki, ki naglašajo ob vsaki priliki svojo avstrijsko mišljenje.

Človek bi moral seveda misliti tako, ali kruto bi se varal. Kdor tako misli, ne pozna stranke naših takozvanih „konservativcev“, h kateri pripada tudi vitez Stalitz. In nesrečni ali srečni slučaj je hotel, da so nam neposredno po lepih besedah viteza Stalitzja na Dunaju dogodki podali ilustracijo, kako tržaški „konservativci“ v Trstu izvajajo dunajske besede. „Naša Sloga“ in mi smo bili priobčili namreč vest, došlo iz povsem verodostojnega vira — in tej vesti ni še nikdo oporekal do danes, dasi je prešla tudi v drugorodne liste — da se poznani prvak in odličnjak „konservativne“ stranke pogaja z vodji iste progresove stranke v dosego kompromisa za bližajočo se občinske oziroma deželnozbornske volitve. „Konservativci se torej pogajajo se stranko „idejalnih ciljev“. Gospod Stalitz je na

Dunaju tako strog, da mu že dejstvo samo, da se progresova stranka poteguje za katero železnico, zadošča za zaključenje, da se dotična železnica ne sme zidati iz ozirov na državno varnost in korist, v Trstu pa sklepajo somišljeniki istega g. viteza Stalitzja kompromise z isto nevarno stranko. Kompromis s stranko, koje „idejalni cilji“ so po zadržilu g. Stalitzja — nevarni za državo, kajti kdor dela za te cilje, ta ne dela za „nas“, za Avstrijo! Tako je govoril g. Stalitz dne 17. marca 1896 v seji poslanske zbornice na Dunaju.

Na Dunaju se obsoja stranka „idejalnih ciljev“, v Trstu pa delajo kompromise z istimi idejalnimi cilji. Na mestu boja, ki bi bil le naravna posledica ostrih besedi dunajskih g. zastopnika trgovinske in obrtne zbornice tržaške, pa — paktiranje! Ali radi ljubega miru? Tako opravičenje ne bi bilo nikako opravičenje. Gosp. Stalitz je avstrijski patrijot, saj nam je zadržil v svojem govoru, da je vsikdar deloval v avstrijskem zmislu — nur in österreichischem Sinne. Kako je po takem mogoče, da se njegova stranka pogaja se stranko, ki je na toli slabem glasu v političkem pogledu, da po g. Stalitzja zadržilu niti železnice ne smemo zidati, ki jo zahteva ta stranka? Ako je g. Stalitz izvajal toli ostre konsekvencije iz prošlosti in sedanjega delovanja stranke progresove, kako more molčati k temu, da ga toli kruto desavonirajo njega lastni somišljeniki?! Kakó moreta molčati k temu tudi gg. Burgstaller in R. Luzzatto, ko je gosp. Stalitz izjavil v svojem velikem govoru in zlasti na onem mestu, kjer je govoril o delovanju v „avstrijskem zmislu“, da govori tudi v imenu svojih dveh tesnejih somišljenikov?! Kako morejo molčati vsi ti trije gospodje? Dolžnost bi jim bila, da pozovejo na red onega, ki naravnost neverjetnimi pogajanjmi z „idejalnimi cilji“ lahkejšeno — ali iz lastne inicijative ali pa na poziv dobrih prijateljev — kompromituje avstrijsko mišljenje „konservativne“ stranke sploh in parlamentarno delovanje „konservativnih“ poslancev tržaških še posebe? To bi bilo iskreno, to bi bilo dosledno. In

sprehajati po široki obali. Vsakokrat, ko sem se približal gostilni, gledal sem v Marijina okna, premišljeval: — Marija spi sladko, morda sanja o meni, njeno čelo je morda potno, cvetoče nje prsi se dvigajo lahno. . . .

Tudi jaz sem sanjal na obali, oblit sijajno mesečino, in nikakor se nisem mogel odločiti, da bi šel domov. Sprehajal sem se dolgo časa. Iztočno nebo je bilo čisto mesec je bledele, otoci so se razločevali.

Dospelši domov poljubil sem ovenelo Marijino cvetje, slekel se v velikem zadovoljstvu, no, zaspati nisem mogel. Preletavale so me razne misli, z jedne strani obračal sem se na drugo. V sobi se je danilo bolj in bolj, zazorilo je, napočil je dan, a spanje se me je še izogibalo. Pritisnil sem vroče čelo na zid, hotel sem, da ne bi mislil; vse zastoj, kajti živci so mi bili razdraženi, srce mi je bilo trudno od tolikih slasti. Zlati solnčni žarki, plazeči se polagano po zidovih, zablesteli so po podu in napolnili sobo vijolčasto svetlobo vijolčastih zaves na oknu.

Ustal sem in zopet poljubil Marijino cvetje. Hodeči po sobi pogledal sem se nehote v zrcalo. Bil sem jako bled.

Prepričan, da ne bodem mogel zaspati, vzal sem prvo knjigo, ki mi je prišla v roke. Sel sem

ako njih opomin ne bi našel uvaževanja pri „konservativni“ stranki, ločiti bi se morali od te stranke na slovesen način.

Ali kam smo zašli nespametneži?! Kako mora biti človek tako — „najiven“, da se spušča v današnjih dneh in celo v Trstu na polje političkega moralizovanja?! Saj smo v Trstu vzvišeni nad takimi malenkostmi in o zakonih morale v politiki nam pripovedujejo k večjemu še stare mamice, sicer ne za pečjo, ker stari Tržačani niso poznali peči, pač pa tako v krogu najvinih političkih otročičev. In tudi naša „konservativna“ stranka je vzvišena nad takimi malenkostmi in navzeta duhom dobe moderne politike lahkim srcem blagoslovlja v Trstu, kar proklinja na Dunaju!

Govor viteza Stalitzja na Dunaju in pogajanje za kompromis v Trstu, to je res prekrasna kombinacija v najpristnejše označenje naših tržaških odnošajev sploh in naše „konservativne“ stranke še posebe.

Ker pa nam kraj vse naše „najvnosti“ včasih vendar prihajajo tudi trenutki treznega in ozbiljnega računjanja, smo došli do uverjenja, da nam vse naše rekriminacije prav nič ne pomagajo nasproti poznani trdnosti v mišljenju, doslednosti in iskrenosti „konservativne“ stranke, moramo se že spoprijazniti z mislijo o eventualnem kompromisu med „idejalnimi cilji“ in „konservativnim“ mišljenjem za bodoče deželnozbornske, odnosno občinske volitve, ter vprašati se moramo: komu na škodo se sklepa ta kompromis?! Očividno le nam Slovincem na škodo, ki najbolj trpimo na sedanjem sistemu v občinski upravi. Konservativna stranka sklepa kompromise z ljudmi po njej priznani pogubnih „idejalnih ciljev“ in sicer proti drugim res konservativnim in res patrijotičkim ljudem, o kojih pač ne more nikdo trditi, da bi gojili take idejale, radi kojih ne bi se smela zidati bodisi loška ali predelska železnica!

Ker se faktično vrše pogajanje za tak kompromis, je najočividnejše izražena v tem vsa nezmyselnost in logiška in naravna neverjetnost naših tržaških odnošajev.

na divan in počel čitati Vrazove pesmi. Spčetka sem čital še dovolj pazno, pozneje pa so se mi skoro jeli mešati stih. Naposled sem zaspal sladko. Predstavila se mi je mila shka Marijina, ter, gledajoča me blagim pogledom, vzela mi je knjigo mehko in belo roko svojo.

IX.

Bilo je popoldne, ko sem se probudil. Srce se mi je širilo od sreče; zdelo se mi je, da to srce upliva na ljubki in lahkotni zrak, da po njem pihla nekaj svežega. Vesel sem izišel iz hiše, a povrnivši se po kosilu v svojo sobo, sel sem, da napišem list materi. Obljubil sem jej, da me skoro objame, ter opravičil se, ker jej ne morem pisati razloga radi katerega sem ostal toliko časa v Spljetu, da pa izve vse, ko se povrnem domov. Ko sem dovršil pismo, planil je v sobo prijatelj mi Aristid. Skočil sem raz stol ter ga poljubil ponovno. Prijatelja je iznenadila ta moja velika ljubeznivost. Izišla sva. Aristid mi je bil iskren prijatelj, a moja prsa so bila polna sladkimi tajnami. Povedal sem mu vse. Bil je nagel in ognen mladič, a ko je čul, kako sem potipal tistega časnikarja, črne oči so mu zaplamtele in krčevito mi je jel stiskati roko. Kasno na večer sva se razšla s prijateljem.

(Dalje prihodnjic.)

PODLISTEK.

15

Slučaj.

Novela; hrvatski spisal Jenio Sisolski.

Prevel M. C.—i.

(Dalje).

— Prosim, da se izogibljete pošteni devojki.

— Kdo, kdo ste vi? Vi ste jako drzovit! Prosim, da se oddaljite!

Kri mi je šinila v lice. Zagrabil sem ga za grlo ter izvila se mi je zamolklo:

— Malopridnež, piši le svobodno o našem barbarstvu v svojem prvem dopisu, a ne pozabi, ostudni potepuh, da v nas se spoštuje deviško poštenje!

In da bode pomnil moje besede, živo se je doteknila moja desnica njegovega debelega nosa. Sunil sem ga v vežo silovito, odletel je kakor žoga, jaz pa sem se oddaljil drhté od jeze.

VIII.

Potikaje se po ozkih ulicah, krenil sem skoro na morsko obal. Tu sem se čutil svobodnejega. V malo časa se mi je polegla razburjenost. Bila je sijajna noč. Polni mesec se je dvigal izza Dukljanove palače. Ogromna senca te palače širila se je po pristanišču. Velečastna noč, silno obzorje, sveži zrak, vse to mi je blažilo dušo. Jel sem se

A to bodi povedano: ako se na tej nezmi-selnosti pogubi slovenski živelj tržaške okolice, bode le državna misel avstrijska — ista misel, koji je zatrljal nepremično udanost tudi g. vitez Stalitz — oni tretji, ki ne bode imel dobička od tega. Prihodnji zgodovinar pa bode strmél, kako je bilo mogoče, da so bile v XIX. stoletju take stranke in taki odnošaji.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 14. aprila 1896.

K položenu. Poslanska zbornica se je sešla danes zopet v posvetovanja; morda v delo, ki utegne postati epohalne važnosti — ako se je posreči rešitev vprašanja o volilni preosnovi — ali pa tudi v — slovo. Ako smemo verjeti oficijoznim poročilom, nad kojimi, kakor znano, se vsikdar spenja jasno in vedro nebo, potem moramo verjeti, da se vse vrši gladko in da je srečna rešitev volilne preosnove in obnovljenje pogodbe gotova stvar; ako pa poštavamo nedoločne govornice, ki so pa postale posebno glasne v poslednji čas, moramo zopet misliti, da je vlada sezvala zbornico le v namen na likvidacijo, to je za vsprejetje volilne preosnove in potem v slovo. Ne le da se bolj in bolj širijo govornice o skorajšnjem razpustu zbornice, ampak tudi današnje oficijelno poročilo dunajsko o pogajanjih med obojestranskimi ministri radi obnovljenja pogodbe glasi se nekam bolj klaverno in manje samozavestno, kakor je to sicer navadno. Sodé po dobrohotnem vedenju na obeh straneh, pravi, da je opravičena nada, da se bodo pogajanja nadaljevala vspešno, da se pa ta pogajanja morajo pretrgati, ker imata obojestranska finačna ministra posla na drugih straneh. Kar se pa dostaje obnovljenja davčnega privilegija, so se pa gospodje omejili le „na izjave svojega menenja“.

Kakor se vidi, je danes oficijozni orakelj dokaj melanholičkega čutstvanja. Kar je bilo še pred par dnevi že gotova stvar, o tem je danes zopet le nada, da skoro postane gotovo stvar. In kako daleč morajo biti še do rešitve bančnega vprašanja, ako niti pogajanja niso pričela, ampak si le tako prijateljski pripovedujejo svoja menenja!

Kako to, in na kake zapreke so kar hkratu naletela pogajanja z Ogersko? Ali je naša vlada res postala tako trdna v brambi avstrijskih interesov proti nečudenemu pritisku ogerske javnosti? Ne, temu ni verjeti, ako pomislimo, da je Badenijevi vladi ravno ta nalog, da dovrši obnovljenje pogodbe z Ogersko. S tem vprašanjem je nekako opravičen obstanek sedanje vlade, to je ona točka, na kojoj se opira ista, ne pa na volilno preosnovo. To poslednjo točko je vsprejela v svoj program, ne iz srčnega nagiba, ne iz naklonjenosti, ampak ker je morala, ker je to vprašanje samo po sebi dozorelo za rešitev in ker si sploh ne moremo več misliti avstrijske vlade brez volilne preosnove na svojem programu. V tem vprašanju tudi res ni iskati vzroka parlamentarni krizi, ki nam nekako visi v zraku; tem manje, ker je baže Badenijevemu načrtu zagotovljena dvetretjinska večina. Mehanizem se je torej pokvaril kje drugje in to jedino le z ozirom na pogajanja z Ogersko.

Kje je torej vzrok, da nočejo prav z mesta pogajanja z Ogersko? V pretirani odločnosti naše vlade gotovo ne, pač pa v največji stranki našega parlamenta, v nemški levici. Le ta noče več prav „parirati“. Nikari pa ne mislite, da se je tu pojavilo boljše spoznanje in da obudivša se vest sili nemške liberalce na odločno obrambo avstrijskih koristi proti nečuteni sebičnosti Madjarov! Za tako poboljšanje niti ni sposobna nemška levica in bi nas, ako bi le mogla, prav rada s kožo vred prepustila na milost in nemilost Madjarom, dobro vedoča, da je onkraj Litve nje zaslomba, da je tam židovsko-liberalni Eldorado. Ali nekaj družega je, ki vznemirja nemške liberalce, da se postavljajo na noge, kjer bi radi plazili — strah za svoje mandate je to. Videči, kako sodi javnost brez razlike na narodnost in politiško mišljenje o dosedanji pogodbi, bojé se — in to po pravici — da jih ob prihodnjih volitvah popihne z javnega pozorišča vihar vseobče nevolje, ako sedaj, neposredno pred zaključenjem šestne dōbe, pritrdé

pogodbi na dosedanji podlagi. Ta strah jih sili, da delajo težave grofu Badeniju in iz tega upiranja se je porodila govornica, da hoče vlada razpustiti zbornico, kakor hitro bode vsprejeta volilna preosnova in da hoče z novo zbornico dognati pogajanja z Ogersko. In ako dobro presodimo vse to, moramo priznati, da je kolikor toliko opravičeno domnevanje o skorajšnjem razpuščenju zbornice. Vprašanje pa ostaje, da-li se grof Badeni ne moti v svojih računih, ako se nada, da bode bodoča poslanska zbornica mehkeja in da z isto laglje dožene obnovljenje pogodbe. Opravičeno je sicer menenje, da nemški liberalci, ko bodo imeli zagotovljene mandate za dolgih 6 let, ne bodo več delali takih težav, kakor jih delajo sedaj iz strahu pred volilci, ali stvar ima drugo kljuko. Kaj ko bi volilci ne hoteli zaupati sedanji „odločnosti“ nemških liberalcev in bi vendar raje poverili mandate drugim rokam, ki bodo res hotele za obe strani pravične pogodbe? Položenje, kakor se je jelo razvijati, vsakako ni posebno prijazno za sedanjo vlado: največjo stranko sedanje koalirane večine prešinja strah sa mandate, z bodočo zbornico pa napravi grof Badeni skok v temo in torej ne more vedeti, na kaka tla da prileti!

Občinske volitve v Ljubljani. V malo dneh prično občinske volitve v Ljubljani. Narodna stranka je imela minolo nedeljo svoj volilni shod, na katerem je postavila kandidate za vse tri volilne razrede. O konservativni stranki ni znano, da-li poseže v volilni boj; pa saj ta stranka, kakor stvari stoje, nima nikake nade do kakega vspeha.

Kriza v namestniški palači tirolski. Vse je mogoče na tem svetu in tako se utegne dogoditi namestniku tirolskemu, grofu Merveldtu, da se izpodtakne ob — italijanskih begunih. „Bozener Zeitung“ javlja namreč, da je temu dostojanstveniku omajano stališče, ker ni poročal na Dunaj o tem, kako italijanski beguni drve na avstrijska tla, vsled česar so merodajni krogi še le iz časnikov izvedeli o stvari. Morda je pa drug povod, da se grofu Merveldtu maje stol. Kakor smo bili namreč sporočili nedavno, bi hotel grof Badeni v kolikor toliko izpolniti želje Tridentincev po samoupravi. Ker pa je — vsaj tako govore — grof Merveldt nasproten vsaki koncesiji, potem pa je že mogoče z ozirom na veliko načelno važnost tega vprašanja, da sta si tu prišla navskriž ministrijski predsednik in podrejeni mu namestnik.

Cesar Viljelm II. je dospel danes na Dunaj. Uradna „Wiener Zeitung“ prijavlja članek, v kojem pozdravlja vladarja Nemčije in njegovo rodino, naglasivši, da je ta obisk nov dokaz, kako trdno stoji trozveza v blagor narodov in vsega kontinenta.

Ban grof Khuen Hóderváry nastopil je svoj novi dopust, napotivši se na Tirolsko. Name ruje zdraviti se z mrzlo vodo. Na Tirolskem ostane brzkone več tednov. To bi kazalo, da njegova prevzvišenost se ne počuti — povsem dobro.

Nemškoliberalna stranka je sezvala večeraj svoje zaupne može. Iz kratke dunajske brzojavke ni razvidno, kaj so govorili gospōda, pač pa, o čem so govorili in da so soglasno vsprejeli vse resolucije. Govorili so o bodočih volitvah in o sedanjem položenu v Avstriji. No, ako so bili pametni, pripravili so se gotovo na — udarce, ki jih dolete o prihodnjih volitvah in spoprijaznili so se z dejstvom, da jim je ljudstvo definitivno obrnilo hrbet. Ako so si pa pripovedovali drugih stvari in o lepih nadah, potem so lagali v svoj lastni žep. To pa ni bilo pametno. Bedak je oni, ki bi hotel zamorca prati; in kakor ni možno mrtvecev obuditi k življenju tako ni možno elektrizovati stranke, ki je popolnoma zgubila kontakt z ljudstvom. Zbori in sklepi takih strank so le v zabavo — škodoželjnijim gledalcem.

Ženske proti volilni preosnovi. Včeraj je bil na Dunaju shod ženskih, na katerem so iste protestovale proti volilni preosnovi, kakor jo namenuje Badenijeva vlada. Neka doktorica Heinisch je zatrdila, da se ženske čutijo razžaljene po tej volilni preosnovi, ker jih ista postavlja v jedno vrsto z mladoletnimi in hudodelci. Shod je vsprejel resolucijo proti načrtu volilne preosnove.

O sestanku nemškega cesarja z italijanskim kraljem v Be-uetkah pravi „Neue Freie Presse“, da bi bilo zastonj, ako bi

hoteli tajiti veliki pomen tega sestanka, ako pomislimo, da so bili navzoči trije poslaniki. Cesar Viljelm da je hotel postaviti na laž one, ki so mu podtikali, da hoče zapustiti svojega italijanskega zaveznika ravno v trenutku, ko je istega zadela nesreča, ter da sploh njega zavezniki morejo računati na njega pomoč ob vseh eventualnostih. Zajedno proslavlja „N. Fr. Pr.“ tudi trojno zvezo, o kateri pravi, da povsodi kaže svojo veljavo za ohranitev miru. — Nečemo na tem mestu razmotrivati, da-li je res zapisati na račun trojni zvezi, da ni prišlo do sedaj do velikega spopada med vlastni evropskimi, ali pa da se morda ravno vsled te zveze deli danes Evropa in razvršča za bodoči boj; le to bodi naglašeno, da se v tem pogledu jako dele menenja. To pa vemo, da zavezniska zvestoba Nemčije do Italije nimaio ne izvira iz golega navdušenja in ljubezni prve do poslednje, ampak ima drug jako jako prozajski razlog, kakor sploh Nemčija ne pozna politiške sentimentalnosti. „Zvestoba“ Nemčije do Italije je le posledica dogodkov v letu 1870., je le sad evropskega položnja, kakor je navstalo po silnih nemških zmagah nad Francozi. Toda Nemcem ni usojeno, da bi mogli mirno uživati sad onih zmag. Milijarde so sicer zginile, ostal pa je Nemcem strah pred francosko „revanche“. Nemčija treba Italije, Nemčiji na ljubo mora Italija — sebi na veliko gospodarsko škodo — vzdrževati videz velesile. Tako je čisto naravno raztomačeno prijateljstvo Nemčije do Italije. Ker pa je videz Italije kakor velesila dobil močan sunek doli na bojnem polju afričanskem, in ker je po nesrečah italijanskega orožja neposredno na škodi tudi ugled Nemčije pred Evropo, je pač naravno, da je cesar Viljelm pohlitel v Italijo, da z bleščem svoje lastne osebe popravi diplomatskim putem, kar so na bojnem polju pokvarili nezmožni italijanski generali. Ali storil je to ne toliko zaradi Italije, ampak v varnost Nemčiji, za utrjenje vere v moč nemških zvez.

Angleška v Afriki. V tem, ko ni nikakoršnega glasu o napredovanju angleško-egipčanske vojske proti Sudanu, došle so vznemirjujoče vesti iz južne Afrike. Tam namreč uprlo se je pleme Matabelov proti Angležem. (Matabeli so veja naroda Zulu-Kafrov. Ustanovili so si l. 1820. veliko državo med Limpopom in Zambezijem, ob meji sedanji angleških naselbin. Uredn.) Dne 12. t. m. napadel je močan oddelek Matabelov četo Angležev, števsō 180 mož, stoječih pod poveljstvom stotnika Brandta. Boj je bil vroč, toda Angležem se je vendar posrečilo prodreti iz obkoljujočega jih sovražnika. Angležev je v tej bitki padlo 5, 16 pa jih je bilo ranjenih, v tem ko je glasom angleških poročil padlo 150 Matabelov in 400 da jih je bilo ranjenih. Temu razmerno velikemu številu padlih in ranjenih črncev pa se ni smeti čuditi, kajti Angleži sami zatrjujejo, da so zažgali izdatno množino dinamita ter vsled eksplozije razpršili uboge črnce v zrak. I to je pojav evropske „kulture“!

Najnovejša poročila pravijo, da se ustaja Matabelov zeló širi in da postaja položaj za Angleže zeló resnoben.

Različne vesti.

Nov predsednik višega deželnega sodišča v Zadru. Predsednik višega deželnega sodišča v Zadru Anton Brčić je umirovljen na svojo lastno prošnjo. Nj. Vel. cesar podelil mu je tem povodom plemstvo. — Dvorni svetovalec pri najvišjem sodišču, dr. Jeronim G i u n i o, imenovan je predsednikom višega deželnega sodišča v Zadru.

Razpisani štipendiji. Početkom II. semestra šolskega leta 1895/96 oddati je dva štipendija iz ustanove gospe Ane udove Pecota, rojene baronice Vlah. Štipendija sta po 200 glđ vsaki. Pravico do vžitka imajo v prvi vrsti dijaki iz sorodstva ustanovnice; ako pa ne bi se prijavilo takih prisiteljev, oddasta se štipendija dvema dijakoma iz krajevne občine Kastavske, ki se imenujeta Vlah, če tudi ne moreta dokazati sorodstva z ustanovnico. Užitek štipendija prične z vstopom dotičnikov v srednje (ali istim vsprejene) šole ter traja nepretržno do redno dokončanih visokošolskih nauk, vključno leto, v kojem se je podvreči rigorozam. Štipendija odda c. kr. namestništvo v Trstu. Prošnje je uložiti pri tej oblasti do 10. maja t. l.

— Iz ustanove Muzio de Tommasini razpisan je štipendij v znesku 546 gl. na leto. Ta štipendij je namenjen jednemu ubožnemu v Trst pristojnemu slušatelju medicine na vseučilišču Dunajskem. Štipendij oddaje zdravniški kolegij mestne bolnišnice tržaške. Prošnje do 30. t. m. mestnemu magistratu.

Zopet nov načrt za tržaški vodovod. Nedavno smo omenili, da se poleg inženirjev v Italiji zanima za telesni blagor nas ubogih Tržčanov tudi celovski rudniški nadzornik Anton Tschebull (Čebulj). Ta mož je izdelal načrt, kako naj bi bilo preskrbeti Trst vodom. Nocoj bode o svojem načrtu predaval v tržaškem društvu inženirjev in arhitektov. Predavanje bode seveda v nemškem jeziku.

Izložba cerkvenega orodja. V zakristiji cerkve pri sv. Antonu starem izloženo je cerkveno orodje in mašne obleke, namenjene ubožnim cerkvam tržaško-koperske škofije. Dovoljeno je ogledati si to razstavo vsak dan od 9 dop. do 12^{1/2} ter od 3. do 6. pop.

Zabavni vlaki v Nabrežino in Kormin. Od prihodnje nedelje, dné 19. t. m. do vključno 27. septembra, bode vozil ob lepem vremenu vsako nedeljo in praznik zabavni vlak v Nabrežino in nazaj. Ta vlak bode odhajal iz Trsta ob 4. uri 25 min. popoldne in dohajal v Nabrežino ob 5. uri 8 min. Vračal se bode z Nabrežine ob 10. uri 10 min. zvečer ter dohajal v Trst ob 10 uri 50 min. Za te vožnje izdajali se bodo posebni vožni listki po znižanih cenah za Miramar, Grljan in Nabrežino.

Od nedelje dné 3. maja pa do vključno 11. oktobra prično zopet voziti zabavni vlaki iz Trsta v Kormin in nazaj (zveza s Červinjanom). Cene vožnim listkom bodo zelo znižane. Vožni listki se bodo izdajali za vse postaje, ležeče na progi Bivij-Devin-Kormin. Iz Trsta bode odhajal ta vlak ob 2. pop., in dohajal v Kormin ob 4. uri 39 min., iz Kormina bode odhajal ob 9. uri 15 min. zvečer ter prihajal v Trst ob 12. uri 7 min.

Rojansko posejilno in konsumno društvo vabi na izredni občni zbor, kateri bode v nedeljo dne 19. aprila 1896. ob 3. uri popoldne v prostorih društvene krčme. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo nadzorništvu o društvenem stanju. 3. Eventualni predlogi. 4. Volitev novega odbora. Na obilno udeležbo vabi Načelnništvo.

Podgrajska posejilnica in hranilnica, registrovana zadruga z neomejenim poročtvom, imela bode svoj občni zbor v Podgradu dne 23. aprila 1896. ob 3. uri popoldne. Dnevni red: 1. Poročilo starešinstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Potrjenje letnega računa. 4. Določitev plač, nagrad, odškodnin in daril v smislu §. 20 zadrughnih pravil. 5. Izvolitev starešinstva, nadzorstva in sodišča. 6. Eventualni predlogi. Starešinstvo.

Hranilnica in posejilnica v Cerknem, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, izdala je svoje poročilo in računski sklep za upravno leto 1895. (III. leto). Skupnega denarnega prometa imel je ta zavod v rečenem letu 182.285 gl. 84 nvč. (95.104 gl. 58 nč. dohodkov in 93.181 gl. 26 nč. stroškov). Zadrughnikov ima sedaj 294 in sicer 79 z glavnimi deleži in 215 z upravnimi deleži. Posojil je dal zavod 27.730 gl., vrnilo se je zopet 5.572 gl. 35 nč. Čistega dobička bilo je l. 1895. 1298 gl. 30 nč.

Srnjak ranil nadvojvodo. Nadvojvoda Peter Ferdinand, poročnik pri pešpolku v Črnovcih, ima v svojem vrtu srnjaka. Te dni se je nadvojvoda približal živali, laskaje se, toda srnjak ni hotel umeti šale, ampak ubodel je nadvojvovo z vso silo v desno stegno. Prizadel je nadvojvodi toli izdatno rano, da mora isti ostati v postelji.

Zahvala mesta Dunaja Slovincem. Dunajska občinska delegacija, katera zastopa Dunajski občinski svet, zaključila je v poslednji svoji seji, izreči odboru „Glasbene Matice“ zahvalo v imenu mesta Dunaja na prirednih dveh koncertih v dobrodelno svrhu.

Spomin na Ljubljanski potres. Bivši Dunajski pomožni odbor se je dal fotografovati, ter sliko, obdano s fotografijami nekaterih ljubljanskih podrtin, poslal Ljubljanskemu mestu v spomin v roke župana Grassellija. To podobo obesijo bržkone v Ljubljanski mestni dvorani.

Šahova 50letnica. Po vseh mestih Perzije delajo velike priprave, da dne 6. maja t. l. kolikor možno sijajno proslavijo 50letnico vladanja sedanjega šaha (kralja) Nasr-Eddina. Ruski car podari šahu o tej priliki jedno baterijo poljskih topov in primerno množino streljiva.

Nezvest poštni asistent. Policijsko ravnateljstvo v Frankobrodu prijavi je tukajšnjemu redarstvenemu vodstvu, da je dné 11. t. m. pobegnil od tam 18letni poštni asistent Anton Pfeiffer, ker je bil poneveril okolo 1000 mark eraričnega denarja in poštah znamk. Morda se je obrnil v Trst.

Obsojen morilec. Iz Zadra pišejo dné 11. t. m.: Kmet Šime Miljevič Gližin imel je več let nekako dedinsko pravdo s svojim sorodnikom, Šimom Miljevičem-Velikim. Ta pravda stala je seveda mnogo denarja ter je pripravila oba pravdarja skoro ob vse. To je Šimna Gližinega takó razjarilo, da je nekega dné zavrato ustrelil Šimna Velikega. Porotno sodišče ga je obsodilo na smrt na vešalih. Nj. Vel. cesar je hudodelcu milostno spregledal smrtno kazen in vrhovno sodišče priznalo mu je na to dvajset let težke ječe.

Deček Pavel Pogačnik, o katerem smo te dni sporočili, da je izginol z doma, podal se je v Gorico. Tam so ga prijeli ter ga vrnili v Trst. Siromaku se je zmešalo v glavi.

Nekoliko števil o človeštvu. Po najnovjšem računu — nekega Angleža seveda — nas je na zemlji okolo 1.500 milijonov ljudj. Vsako leto umrje povprečno 33.033.033 oseb (grda številka!). Število možkih je približno jednako številu ženskih. Povprečno živi človek samo 33 let, jedna četrtna otrok umrje že pred 15 letom. Izmed 1000 oseb doživi jedna sama 100 let; izmed 100 jih doživi 5 65. leto, jedna izmed 500 90. leto. Računši 33.033.033 mrličev na leto, umrje vsak dan 91.874 oseb, vsako uro 3730, vsako minuto 60 in torej jeden človek vsako sekundo.

Sežiganje mrličev. V dōbi od leta 1878. do 1893. sežgali so v Nemčiji 1467 mrličev; na Angleškem 488, na Francoskem 14.872, na Švedskem 292, v Italiji (v dōbi od 1878. do 1893. leta) 2402, na Švicarskem 172. V vsej Evropi sežgali so torej v navedenih letih 19.693 mrličev, v Ameriki pa v istem času samo 2753.

Sodnijsko. Dne 18. januarja t. l. ostavila je 28letna kmetica Marija Zakrajšek v Tatrach, občine Podgrajske, svoje dve nežni hčerki sami v stanovanji. 5letna Genovefa našla je škatljico žepnic ter je v svojo zabavo zažgala košček papirja. Nesreča je hotela da ji je goreči papir padel na oblacilce, isto se je vnelo in ko se je vrnila mati, našla je svojega otroka stašno opečenega. Otroek je umrl še istega dné. Brezskrbna mati morala se je včeraj zagovarjati pred tukajšnjim sodiščem zaradi prestopka proti varnosti življenja. Sodišče jo je spoznalo krivo ter jo obsodilo na 7 dnož zopora.

46letni sedlar Ivan Petrovič iz Trsta stal je včeraj pred tukajšnjim deželnim sodiščem, obtožen hudodelstva goljufije, storjenega s krivo prisego. Petrovič je dne 10. oktobra 1895. prisegel pri tukajšnji sodnji, da ni dobil 25 gl., koje mu je izročil Alojzij Pertot na račun za kupljenega konja, no, Petrovič pa je onih 25 gl. res dobil. Sodišče je obsodilo obtoženca na štiri mesece ječe.

26letni težak Ferdinand Martingano je bil včeraj obsojen zaradi žaljenja stražarjev na tri mesece ječe.

Poziv. V Čehih, kjer je doma vsestransko zanimanje za vse narodne stvari, priobčnje se leto za letom povodom velikonočnih praznikov poziv, da se nabirajo pisanice ali slikani piruhi, predmet prevažen za vsakega etnografa, proučevalca pristno narodne umetnosti. V nas Slovincih izgublja se ta šega od leta do leta, trdi se celó, da je popolnoma že zginila, izvzemši Belo Krajino. Ker pa mislimo, da vendar še kje slikajo priproste naše umetnice velikonočna jajca, obračamo se do vsega razumništva, ki prihaja z narodom v dotiko in se zanima za naše starožitnosti, da blagovoli zbrati tega narodnega blaga kolikor je možno, in je blagovoli priposlati n. pr. uredništvu našemu. Zbrani material izročiti hočemo v porabo slovan-skim proučevalcem naše ornamentike potem pa spraviti v kakem domačem zavodu. Najbolje je, če se ono, kar se je nabralo, vložil v lesen zabojček med bombaž in pilovino ali žaganje. Na vsako pisanko treba pilepti listek s številko. Te številke pojašnjevala naj bode pola, na kateri naj

se nam blagovoli odgovoriti na naslednja vprašanja:

1. Kako se pravi v Vašem kraju piruhom?
2. Kdo, možje ali žene, mladi ali stari, in s čim rišejo in slikajo piruhe?
3. Bavi se li s tem samo jedna oseba, vsa rodbina ali vsa vas in to morda že od pamtiveka?
4. Ime vasi in osebe.
5. Kdo podarjuje pisanice: ali ženske možkim, ali možki ženskam in s kakim običajem je to spojeno? Ali so v navadi tem povodom posebni izreki ali narodne pesmi?
6. Kake igre igrajo se s piruhi?
7. Ali rabi narod za različne motive, ki so se na pisanici spojili v celoto, tudi lastna nazivanja?

Prosimo, priložite nam šematičen obrazec s pripisanim izražanjem! (Do sedaj poznamo naslednje elementarne motive: polžnico, praprotno vejico, piknjice, uzdice, križice, križce s kaveljčki, božje marterce, platno, trikot, rogovilico dvo in tristroko, solnce, t. j. krog z različnimi dodatki, zvezdico, pentagram, blisek, solnčno kačo itd. itd.)

Ker ne vemo, se li za nekoliko let najde v nas Slovincih kje kaj, kar bi nam dalo pristno narodnih motivov, prosimo še jedenkrat vse vele-spoštovano čitateljstvo, osobito gg. svečenike, učitelje in učiteljice, da blagovoló blagohotno uvaževati današnjo to vabilo.

Italijansko vojevanje v Afriki.

Sedaj, ko so vsled nastale letne dobe prenehale — do jeseni — vojne operacije med Italijani in Abesinci, nadejamo se, da zadovoljimo naše čitatelje z nastopnimi podatki o odnosajih v italijanski vojski v Afriki. Po teh podatkih se ne more čuditi nikdo, da je italijansko orožje, hité od poraza do poraza, slednjič srečno dospelo do gorostasne blamaže. Ti podatki, posneti po listu „Agrar Tagblatt“, nam pojašnjujejo, kako grozno lahkomisljeno in površno so Italijani zasnovali vse to afričansko podjetje, da se niti čuditi ni, da se je iz komedije konečno izcimila grozna žalogra. Le italijanska domišljavost in lahkomisljenost se je mogla tako nepripravljena lotiti toli teškega podjetja in drzno skočiti v jarek, ne da bi vedela, kako globoko je dno. Očitanje nepremišljenosti in lahkomisljenosti velja pa le italijanski javnosti, ki se je dala preslepiti po zlatih penah, nikakor pa ne onim, ki so si izmislili in zasnovali to podjetje. Le-tem bi morali očitati nekaj čisto drugega, ako je res, da so izvestni podjetniki nečuvveno bogateli ob tem afričanskem podjetju — in poštenjak Crispi menda tudi ni bil na škodi.

Toda, da čujemo:

Italijanski listi so še vedno napolnjeni z apoznelimi razglabanji o katastrofi pri Adui. Poročila, ki prihajajo sedaj od vlade prijaznih poročevalcev, potrjujejo popolnoma prejšnja obveščanja opozicijonalnih poročevalcev, ki so bili izgnani iz Eritreje ravno radi teh svojih poročil. Celó poročevalec Crispijeve „Tribune“ moral je še dne 4. marca (torej v času, ko je bila „Tribuna“ še oficijozna) priznati, da so bili odnošaji v glavnem tabora naravnost neverjetni. Iz njegovih, iz poročil poslanca Macole in iz pisem rešenih častnikov in vojakov, podajemo tu kratko sliko o položaju italijanske vojske pred Aduo, ali, kakor pravijo Italijani, Aba Garimo.

Tu imamo najprvo vodilne osebe. General Baratieri je bolan, razdraženih živcev, vedno obotavljajoči se in omahujoči, strašno občuten za vnanje utise in v večnem strahu pred javnim menjem Italije. Da ni imel tega strahu, ne bi bil cele tedne tiščal svoje vojske pri Adigratu, ampak umaknil bi se bil, dokler je bil še čas v to. Že tedaj, ko je prišla vest, da je zbornica sklicana na dan 5. marca, bali so se, da skoro nezavestni poveljnik stori kak obupni čin, kakor so sploh govorili pozneje v Eritreji, ko je došla žalostna vest o dogodku pri Aba Garimi: „Baratieri je hotel imeti jako zmago za dan 5. marca“. Ta po spolskih strastih izmozgani in toliko duševno kolikor telesno obnemogli vrhovni poveljnik je bil obdan „obročem“ viših častnikov, kojim je bilo ležeče na tem, da ga osamijo, ter da ga drže v strani od častništva in moštva. Sosebno major Salsa — sicer izboren vojak, ki pa je postal ob-

